

Düşünüm

Sayı 10 / Ekim 2018

U.Ü. Atatürkü Düşünce Topluluğu

**CUMHURİYET
FAZİLETTİR!**

Atatürkçü düşüncenin Türkiye için tükenmeyecek umut ve daimî yol göstericisi olduğuna inanan bu düşünceyi benimsemiş, ortak değerlere sahip arkadaşlarımızla birlikte profesyonel adımlarla Kemalist kadrolar oluşturmak için örgütsel birikim gösterme ve kurumsallaşma amacıyla olan bu üyelerine akademik, sosyal kültürel ve ilkesel gelişim alanlarında destek vermeyi amaçlayan bir topluluğuz.

Üyeler tarafından desteklenen ve yürütülen etkinlikler ile Mustafa Kemal'in işaret ettiği dinamik ve nitelikli toplum inşası için milli ve manevi değerlere, eşitliğe, özgür düşünceye dikkat çekmek adına çalışmalarımızı yürüttüğümüz kurullardan birisi olan Yayın Kurulu olarak mücadeledeki üretkenliğimizi bir adım daha ileriye götürmek adına Düşünüm'ü inşa ettik. Gerçekçi ve büyük hayalimiz olan Düşünüm 2017'nin Eylül ayından bu yana üyelerimizin katkı ve emekleriyle düşüncelerimizin yazınsal anlamında can bulduğu bir platform yaratarak sesimiz oldu.

Atatürkçü Düşünce Topluluğu

www.adt.uludag.edu.tr

adt@uludag.edu.tr

[f](#) [t](#) [i](#) / uludagadt

NİYAZİ BERKES KALEMİNDEN BATI

Ece ÖZİNÇ

Yazı dizinimize yeni bir soluk kazandırmak amacıyla bir usta yazarın kaleminden çıkan kitabı bu sayıya konu etmek istedim. Niyazi Berkes Türk Düşününde Batı Sorunu kitabıyla "Batılılaşma" kavramını bütün sivri ve yuvarlak hatlarıyla yorumlayıp, tarihsel süreci olabilecek en gerçek yönleriyle ele almış. Kurtuluşu kendimizde gören yazar, bizi kurtuluştan uzaklaştıran Osmanlılık, Avrupalılık ve İslamlık aşırılığının sosyolojik eleştirisini dile getiren Berkes, Batı fetişizmine karşı sağduyulu bir direniş örneği göstermiş. Süreçleri bugünün Türkiye'si ve dünün Osmanlısı üzerinden işlemiş, temellendirmesi sağlam olan kişisel görüşlerini en açık ifadelerle dile getirmekten çekinmemiştir. Yazılarının amacı Türk devriminin tarihini irdelemekten çok bu uzun gelişim sürecinin sorunlarının temelini ve çözümleme hatalarını gözler önüne sermek olmuştur. Sorunları çözebilmek için sorunların niteliğinin iyi kavranması gerektiğini düşünen Berkes, karşı devrimin kimyasından ustaca bahsediyor. Ulusal bağımsızlık savaşının güdümü, Türk toplumunun sefaletle düşmüş olması ve geriliğin dibine boylanması ifadelerini kullanıyor. Türk toplumunun sorunlarını ele alırken imparatorluk tarihine de değinen yazar Türkiye'nin baş davası olan toplumsal devrimciliğe gelme sürecine kadar olan süreçleri karşılaştırmalı olarak kitabında işlemiş. "Hıristiyan dünyası olarak Batı", "Avrupa devletleri olarak Batı" ve "Emperyalizm olarak Batı" anlayışlarından sonra "Çağdaş uygarlık olarak Batı" serüveninin yolculuğunu bu kitapta görüyoruz. Bu konuları işlerken "Türk toplumunun özgünlüğü" konusuna odaklanmış bir sosyolog ve tarihçi olan Niyazi Berkes, Türkiye'nin son 200 yılı boyunca geçirdiği değişimleri ve yenileşmeyi gözler önüne seren önemli bir düşünürdür.

Berkes, Osmanlı ve Türk toplumunu geniş yelpazeden bizlere sunarken bizim için onun düşüncelerini önemli kılan en büyük etkenlerden biri ise içinde bulunduğu dönemden dolayı devrimleri bizzat yaşamış olmasıdır. Niyazi Berkes'e göre "Çağdaşlaşma" kavramı; toplumsal, siyasal, kültürel ve sosyal alanlarda ki sorunların kökten çözümü niteliğindedir. Bu nedenle çağdaşlaşmayı baki kılan ve sürece yayan Cumhuriyet devrimlerine "Yeni Yöneliş" devrimi demektedir. Yeni yöneliş devrimi perspektifinde yanlış algılardan ayıklayarak batılılaşmayı anlatmıştır. Türk tarihinde Batı hakkında yazılıp çizilenlerin pusulası niteliğinde bir yapıtı Türk kaynakların kazandırmıştır.

Kitabın içeriğinden ve irdelenen noktalardan notlar düşecek olursak kitap "Sorunlar Ne Zaman Başladı?" başlığıyla Türk düşününde Batı sorununu tanıtmaya başlıyor. 18. yy. başlarındaki sürece kadar siyasal egemenlik kuvvetini elinde barındıran Osmanlı imparatorluğunun 17. yy. da Dünya'nın geçirdiği bunalımdan payını aldığı; mali, idari ve ilmi anlamda biçim değiştirerek bozulmaya başladığını görüyoruz. Bu bozulma süreci yerini gerilemeye daha sonra yıkılmaya bırakmıştır. Bozulmanın nedenleri araştırılmadığı gibi Orta Çağ düşününün temeli olan, nizam-ı alemin ideal oluşuna karşı inancın yitirilmemiş olması aslında sonu getiren etmendir. Bu bozulma e gerileme adına alınmak istenen tedbirler, yeni dünya düzenine uzak olduğu kadar geleneksel sisteme daha çok sarılır nitelikteydi. Bürokratlar bu dönemde "değişme daima bozulma alametidir" diyorlardı. Değişmenin alt metninde Batılılaşma yatıyordu çünkü bu değişimlerin yöneticisi ve yönlendiricisi uzun süre ilişkilerimizde sadece fetih ve savaş merkeze aldığımız batılılardı. Batıyla ilişkilerimizde fetih ve savaşın merkezde olma durumu ise Orta Çağ da İslam ve Osmanlı'nın "merdut" bir ekonomik zihniyete sapsağlam ya da körü körüne bağlı olmasıdır. Devlette güçlü olan gaza adamlarıdır, yani ekonomik sınıflar (köylü, işçi, tüccar, esnaf) değildir. Değişmeyi zoraki, israfli ve yüzeysel kalıba sokan durum; toplum hayatında önemli yeri olan sınıfların ve halkın değişikliği istemesi, onu itmesi, onu yürütmesi işi haline gelmeme durumudur. Bu durumu doğuran düşünce yapılarınca toplumun değişmesi "bozulma" ve akabinde anarşi sayılırdı. Bu zihniyetin tabularını yıkmak çok da kolay olmayacaktı...

"Alışkanlıklar insanları her şeye karşı yabanileştirir. Bu her yerde böyledir. Fakat bir toplum, kişilerine refah, iyi geçim, başarı ve mutluluk veren bir değişime kolayca alışabilir. II. Mahmut, Atatürk gibi devrimciler, bu yüzden yobazdan aydınların korktuğu kadar korkmamışlardır. Onların başarılı ilericiliği karşısında yobaz, gülünç bir tip haline gelmiştir. Sonuç olarak bariz bir gerçek vardır ki gericilik, emperyalizm ve ekonomik yoksullaşmanın beden bulmuş hali olan gericiler tarih boyunca Türk toplumsal değişimini ve evrimini baltalamaktan kaçınmışlardır. Berkes yerleşik düzen savunucularının ilk kırılma noktalarından biri olarak gördüğü II. Mahmut dönemi hakkında" geleneksel rejim çizgisinden siyasi düzlemde ilk defa uzaklaşmaya başladığı yorumunu yapar.

BENLİK TASARISI

Furkan KAYABAŞI

Osmanlı'da hilafet ve saltanat aracılığıyla yürütülen düzen, çağdaşlaşma girişimleri ile birlikte kutsallaşmış bir gelenek haline gelmiştir. Geleneklere kutsal niteliği verilirken zaman zaman din de alet edilmiştir. Bu nedenle çağdaşlaşma laiklik veya sekülerleşme ile de koşut kavram niteliğindedir. Fakat 18.yy" da Osmanlı devletinin Batı devletleriyle politik ve ekonomik ilişkilerinin başlangıçları kitapta üç temel dayanak belirlemiştir: (1) Değişme ve kalkınma çabaları, (2) Batıya dönme ve ondan etkilenme, (3) Batıya tam anlamıyla dönüş. Bu temel sebeplerin gerçek yüzleri ise şöyledir: (1) Değişme ve kalkınma çabaları, devletin siyasal çatışmalarına karıştırılmıştır, (2) Batıya dönme ve etkilenme, ya tersine ya da zamansız olmuştur, (3) Batıya tam anlamıyla dönüş, içerde reform zorunluluğundan meydana gelen "denize düşen yılanı sarılır" cinsinden bir özümsemedir. Genç Türkiye Cumhuriyeti bazında baktığımızda batıcılıkla anlaşılan şey Türk evrimini çağdaş uygarlığa uygun yönde daha iyisini yaparak geliştirmektir. Fakat Avrupa ve Amerika'da batılılaşma ve batıcılık; Batı diplomasisine uyma anlamına gelir. Bu yüzden onların zihniyetinde Kemalist dönem Batı aleyhine, Menderes dönemi Batıcılık dönemine hizmet eder niteliktedir. Batı diplomasisinden bağımsız olan batıcılık, Batı dilinde Batı karşıtı ve düşmanı ergin bir ulusçuluk ifade eder.

"...İslamcılık ve Turancılık karşı devrimlerin propagandası olmuştur. O yüzden bu gerici fikirler, devrime karşı her zaman mevcut düzeni tehlikeye atacak ideolojilerin pençesinde olmakla ilgili iftiralar atmıştır. Kemalizm'e atılan ideolojik lekelemeler gibi. Aslında ulusal Kurtuluş Savaşı, içinde bulunduğu koşullar altında ne batı anlamında bir liberalizm ne de bir sosyalizm savaşı idi. Emperyalizme karşı bir savaş olarak sosyalizme benzemekle beraber, sınıflar arası bir savaşla değil, sınıflar arası el birliğiyle yürütülen bir savaştı. Kemalizm'in ikinci prensibi ulusçuluk, ulusal bağımsızlık adına her şeyi seferber etmiştir. Bu yüzden Kemalizm de ekonomik doktrin veya ona dayanan siyasal bir ideoloji başrol olmamıştır. Berkes'in ifadesiyle Kemalizm bir ideoloji değil tarihsel bir olay ve o olay üzerine kalıplı bir düşünüşdür, iki yüz yıldan beri başlamış modernleşme akımının doğru yolu bulmasıdır. Uyduculuğa karşı verdiği savaşla, antiemperyalist tavırla, devletçilik politikaları, halkçılık anlayışı ve çağdaş uygarlık savaşıyla destansı bir devrimdir Atatürk devrimi.

Wittgenstein'in ilk dönemine (Tractatus) ait "dilimin sınırları, dünyanın sınırları" ifadesi, benlik ve bireysellik açısından belli bir dilsel solipsizmi ve sınırlı bir var oluşsallığı gösterse de tarihsel, toplumsal ve kültürel olgu olan dilin sınırsız anlam dünyası içinde bu sınırlar parçalanmaktadır. Bu da içinde yaşadığı dünyayla kendisini tanımlayabilen bir insan varoluşu tasvirinin çizildiği anlamına gelmektedir. Aslında Wittgenstein, ilk dönemde, dil-dünya ilişkisine yönelik mantıksal çözümleme çerçevesinde ideal dilin olanaklıları üzerinde dururken; ikinci dönemde ise dil-bilgisel inceleme temelinde olağan, günlük dili ele alır. Bu anlamda Wittgenstein, felsefi araştırmalarda "yaşam-biçimi" kavramıyla ilişkilendirdiği dili, daha geniş anlam ifade eden bir konuma yerleştirir ve böylelikle özneyi, bir dilde verili olan bağlamla ilişkili olarak kavrar.

Ancak analitik gelenekte ve bu gelenek içerisinde yer alan Wittgenstein'da, dilin dolayımında oluşturulan metafiziksel bir benlik, bireysellik ve kimlik kavramından söz edemeyiz. Diğer taraftan bir dil içerisine doğan kişi; ancak dilin ayırıcı özelliği sayesinde diğerleri ve var olan şeyler karşısında kendisinin bilincine varabilir ve dilde kişiselleştirdiği dünya görüşü, yani söylemi sayesinde öz bilinçli bir kişilik olarak dünyada var olur. Dolayısıyla kişinin dille ilişkisini, sadece bir dünyayı resmetme ya da sınırsız anlamlar dizisinde bir oyun ilişkisi olarak değil; yaratıcı bir etkinlik olarak anlamak ya da görmek durumundayız. Çünkü dil, sadece düşüncelerimizi ilettiğimiz bir alet veya kendisiyle var olanı resmettiğimiz bir araç ya da sıkıldığımızda istediğimizde kendisinden vazgeçebileceğimiz bir oyun değil; daha kökense biçimde varoluşsal olarak kendisiyle yapışık olduğumuz, kendisi aracılığıyla kişiliğimizi ve benliğimizi bulduğumuz; kısaca öz bilincimizi kazandığımız ve dünyamızı kurduğumuz yaratıcı ve oluşturucu bir etkinliktir. Kişi, tinsel dünyasını, dilsel dolayımında kişiselleştirebildiği ölçüde dile getirir ve dünyadaki varoluşunu anlamlı kılabilir; dolayısıyla söylem, kişinin bireysel tininin dış görünüşünü ortaya koyar. O halde şöyle ifade edebiliriz: Dilin sınırları, bir anlamda benliğin, kişiliğin, bireyselliğin ve kimliğin sınırlarını ifade etmektedir.

Dilin, sadece işlevsel ve araçsal bir alet değil, aynı zamanda insanın, kendini ve diğer var olanları anlamasının ve açık kılmasının bir özelliği olduğuna ilişkin bir değerlendirmeyi Heidegger'de bulmaktayız. Ona göre "dil'in varoluşsal-ontolojik temeli, konuşma ya da söylemdir".

Bu anlamda dilin görünüşe çıkması olarak konuşma ya da söylem, varlığın dile gelmesi, yani diğer var olan şeylerden farklı olarak Varlığı anlama çabası içinde onunla diyaloga girebilen, Varlığın açıklığında onun konutunda yaşayan olarak insanın temel varoluşsal bir özelliğidir. Bu anlamda yerleşmek için insanın bir evi inşa ettiği ve sadece belirli bir konuma ve dayanağa bağlılıkla kendi dünyasını kazandığı kadarıyla, yani insan dilinde yaşar ve dili aracılığıyla dünyasında yaşar; sonuçta dil, Heidegger'in ifade ettiği cümleye göre varlığın evi olduğundan, her ikisi de aynı şeyi ifade etmektedir.

Dünya-içinde-var olan olarak insan, dili, yani Varlıkla olan özsel bağlantısını gösteren söylemi sayesinde, diğer var olanlar arasına fırlatılmış olan varoluşunu açık kılmaya ve anlamaya çalışır. Bu anlamda, dünya-içinde tasarı, varoluş olarak kişi, diğerleriyle birlikte olmanın temel biçimi olarak söylem; yani birbirini işitme ve konuşma sayesinde dünyadaki varoluşunu anlamlı kılar, benliğini, kişiliğini ve kimliğini oluşturur. Özne olarak kişi, ancak kendini var olanlar aracılığıyla açık kılmaya çalışan varlığın sesini, sessiz çıktığını işitebildiği ölçüde ve kendisi gibi karşılıklı konuşma, yani birbirini dinleme ve anlama çabası içerisinde söylemini kişiselleştirdiği oranda kendisini gerçekleştirebilir. Dolayısıyla kişi, dili sayesinde, bu dünyada bir diyalog varlığı olarak bulunmaktadır.

Ancak diğer taraftan, kişinin Varlıkla ilişkisi bakımından dile ilişkin böylesi metafiziksel ve aşkınsal bir anlayış, paradoksal bir durum yaratır: Tümel ve genel olan varlığın (tanrı, ulus, cemaat, lider, vb.) sesi ya da söylemi karşısında, tikel olanın yani kişinin söyleminin anlamı ve değeri olmayacaktır. Bir başka deyişle kişi, varlığın sesine kulak vermesi ve o sese tabi olması ölçüsünde kendi kişiliğini, bireyselliğini ve kimliğini oluşturacaktır. Bu durumda bağımsız bir kişilikten ve bireysellikten söze dilemeyecektir. Aslında insanın diyalog varlığı olarak nitelendirilmesi, bir Ben-O, yani tek taraflı özne-nesne ilişkisine karşılık, dolaysız bir biçimde yüz yüze diyalog ilişkisi temelinde açıklaman simetrik bir Ben-Sen ilişkisine vurgu yapar. Bu anlamda insanın bir diyalog olması, birbirinden işitmesi ve birbirine söylemesidir. İşiteni, söyleyeni ve hakkında konuşulan şeyi bir araya getiren, bir araya toplayan ve bir arada tutan diyalogdur. Diyalog olarak bu ilişki, Ben'in, Sen'i hakiki sen olarak biricikliği içinde tecrübe ettiği bir deneyimi ifade eder. Bu hakiki tecrübe ise konuşan ve dinleyen birbirine açıklığı içerisinde, yani her bir kişinin bir başkasına açık olma olanaklılığı çerçevesinde gerçekleşir.

Aynı zamanda insani ilişkinin olanaklılığı ve temelini ifade eden bir başkasına açık olma, hiç kimse zorlamasa bile kişinin kendi içinde karşı olduğu bazı şeyleri kabul edebilmeyi; yani ötekini işitebilmeyi ifade eder. Bu anlamda kişinin diyalog varlığı olması, bir kimsenin, kendisiyle ve çevresiyle, öteki insanlarla ve şeylerle dilsel dolayımın etkileşiminde, benliğini ve kişiliğini oluşturduğunu ve kendini dilinde gerçekleştirdiğini ifade eder. Bir başka ifadeyle kişi, kişiliğini ancak dil aracılığıyla kazanır ve kendini öz bilinçli bir birey olarak dilsel iletişimin dolayımında kurulan yaşam biçimlerinde gerçekleştirir.

Bu anlamda, "...insan olarak doğmak başka şey, insan-olmak başka şeydir. Latince konuşanlar çocuğa, pek küçük çocuklara 'insan' demeye yanaşmazlarmış. Latince çocuk 'infans'tır. 'Infans' konuşmayan, henüz dili olmayan anlamına gelir. İnsan-oluş dilin oluşturduğu bir süreçtir. Çocuk, bir deyim, konuştuğu insanlaşır. (Yani) ...söyleneni anlayıp kendi de söze katıldığı için nesnelere üzerinde başkalarıyla bildirişmeye girişeceğinden; artık payına belli bir hak ve sorumluluk düşeceğinden, çocuk insan dünyasının eşliğinden içeri atılır".

Dolayısıyla anlama ve anlaşmaya dayalı dilsel bildirişimin özneler arası alanı içerisinde bir kişi, kimliğini edinir, kişiliğini kazanır ve öz-bilince sahip bireysel bir varlık olarak toplumsal yaşama dahil olur. Çünkü "kişiler, yalnızca bir dil ortaklığında ve özneler arası dahil olunan bir yaşam dünyası içerisinde bireyler olarak yetişirler. Bireylerin ve ait olunan topluluğun kimliği, bu oluşum sürecinde ortaya çıkar ve aynı temelde devamı sağlanır. Kişilik, dil tarafından yoğrulur. Kişi, kişiliğini, kişiselleştirdiği, kendisinin kıldığı dilsel anlam dünyasında bulur; kendini özgürleştirir ve yeniden üretir. Dolayısıyla birey olarak kişi, dilsel yeteneğini kullanabilmesi ölçüsünde kişiselleştirebildiği söylemle dünyasını yaratır, biçimlendirir, düzenler ve anlamlı kılar.

Böylelikle kişi, dille döşediği kendi yolunda ilerler. Diğer taraftan insanın bir diyalog varlığı olarak nitelendirilmesi, daha başlangıçta dilsel iletişimin özneler aracılığında biçimlenen bir öz-bilince ve rasyonelliğe vurgu yapar. Bu çerçevede rasyonellik, aynı dili konuşan ve birbirini anlayan bütün kişileri içeren topluluğu oluşturur. Bu açıdan dil, ortak aktivitelere katılan ve aynı aktivite içerisinde yer almış olan ötekinin tutumunu üstlenebilen birey tarafından oluşturulan bir süreçtir. Ötekine tepki gösterdiği edim ve davranışlar-jestler sayesinde birey, ötekinin tutumunu kendi içinde ortaya koyabilir.

Bu nedenle toplumsal ve kültürel bir olgu olan dilin dolayımından geçerek oluşturulan bireysellik ve kişilikte, kendisini bilen özne olarak öz-düşünümsel Ben'in bulunduğu her zaman yönelimsel bir benlik'tir. Dolayısıyla öznellik ya da bireysellik olarak bilen ve eyleyen ". Ben, ötekilerin tutumuna organizmanın tepkisidir; Benlik, birisinin, ötekilerinin tutumunu kendinde üstlenmesiyle oluşur. Ötekilerin tutumu, kurulan Benliği oluşturur ve birisi, bir ben olarak buna tepki gösterir".

Bu anlamda benlik ya da kendilik, yüz yüze eylemede bir başkasının; yani öteki-egonun bakışında söz konusu olan benim-egomun tasarımı olarak oluşmaktadır. Bunu fenomenolojik anlamda ifade edersek: Ben için aynı davranışlara karşılık gelen yaşanmışlıkların, Öteki'nin davranışlarına yansıtılmasıyla, bir yandan Öteki'nin kendisi için yaşanmışlıklar edinmeye yetenekli bir özne, bir ego olarak kavranması; diğer yandan Ben'in de kendisini öteki-Ben için dışarıdan görülür bir öteki olarak kavranmış olduğum şeyi içermesi söz konusudur.

Bu anlamda benlik, kendi kendini nesne yaparak değil de dışsal bir nesnede, yani dilsel iletişimin özneler aracılığıyla biçimlenen toplumsal bir nesneyle ilişki temelinde kurulmakta ve bireysellik ve kişilik bu çerçevede oluşmaktadır. Bu anlamda "kimlik, bu biçimiyle sadece Başkalık kavrayışını ifade etmez; aksine daha çok kendi ve yabancı arasındaki etkileşimde deneyimlenen şeyi ifade eder. Bu nedenle "her 'ben'i görünmez bağlarla sayısız 'sen'lere bağlayan aracıdır dil. Tek ben bile kendini, kendisine 'ben' diyebilen başka bir 'ben'in 'sen'i olarak kavramadıkça gerektiği gibi tanıyamaz. İşte dil, 'ben'i 'ben', 'sen'i 'sen' kılan öncedir". Dolayısıyla benlik tasarımının dil aracılığıyla oluşturulması, aynı zamanda öz-benliği sınırlayan ve ötekileştiren bir Ben'i ve böylelikle biçimlenen bir bireyselliği ve kimliği ifade eder.

TÜRKİYE'DE KADIN, ERKEK, ÇOCUK VE HAYVAN OLMAK

Buse MIZRAK

Gündemimizden ne yazık ki hiç düşmeyen, hatta gün geçtikçe daha da ileri boyutlara taşınan konu; Cinsel İstismar. "Cinsel istismar" kavramı bizler için "kadın, kadına karşı yapılan cinsel sömürü" anlamına geliyordu. Ne yazık ki bu kavram düşüncelerimizde ve gördüklerimizde bizim için çok geniş bir yelpazeye sahip oldu. Kadına karşı yapılan bu istismara bile katlanamaz iken bu işin boyutları kız çocuklarından, erkek çocuklarına hatta ve hatta hayvanlara kadar uzandı.

Türkiye cinsel istismar konusunda dünya sıralamasında üçüncü sırada yer alıyor. Aslında bu orana "Türkiye Psikiyatri Derneğinin" ülkemizde istismara uğramış çocuk oranını ortalama %33 olarak (her üç çocuktan birisi) açıklamasından sonra çokta şaşırılmaması gerekiyor. Durum ne yazık ki bir tek Türkiye ile de sınırlı kalmıyor. Dünya'da ise son on yılda cinsel istismara uğrayan çocuk sayısı ortalama 250.000 civarında. Ki bunlar sadece göz önüne çıkarlar. Sessiz kalıp canını kaybedenler, ortaya çıkmaması için her şekilde susturulanlar, Türkiye'de "ensest gerçeğini" kabul etmemek için sesini çıkarmayanlar... Bu yaşanan büyük karanlığa bir tek kız çocukları maruz kalmıyor elbette. Her altı erkek çocuktan birisi cinsel istismara maruz kalıyor. Bunun en büyük kanıtlarından birisi elbette; Ensar Vakfı olayıdır.

Bir de hayvan istismarı boyutu var yaşananların. Düşündükçe, içimize sindiremedikçe önüne geçilmeyen ve daha da ileri boyutlara taşınan hayvana şiddet ve istismar. Belki başından beri değiştiremediğimiz, kabul ettiremediğimiz, bu zihniyete dur diyemiyoruz fakat düşündüğümüz, isyan ettiğimiz bu istismarlara da kimi zaman kulak kapatıyor, görmezden geliyoruz. "Artık bu sefer son olsun" dediğimiz her çocuk istismarı, hayvan şiddeti ve bu istismarların binlercesine artık dur demek istiyoruz. Çocuk bedeninin, kadın bedeninin hatta insan bedeninin artık hiç kimse tarafından "kullanılacak bir şey" olmasını, hiç kimsenin giydiği herhangi bir kıyafetle gündeme gelmesini, din, dil, ırk, cinsiyet, varlık fark etmeksizin taciz ve tecavüzün gelenekselleştirilmesini ve normalleştirilmesini istemiyoruz.

Artık algıların değişeceği, düşüncelerin ve bakış açılarının genişleyeceği, herkesin özgür ve bağımsız bir şekilde hayatını devam ettireceği bir ülke haline dönüşmeyi istiyoruz. Hiçbir tacizcinin iyi hal indirimi olmadığı, insanların istismar ve ölüm haberleriyle değil de başarıları ve mücadeleleriyle gündeme geldiği umut dolu yarınlara!

TÜRKİYE'DE SANATIN TALİHSİZ DİSİPLİNİ: HEYKEL

Ayşe DEMİRALP

İnsanlık tarihinde çeşitli malzemelerden ortaya çıkarılan heykeller, arkeolojik kazılarda da görüldüğü üzere kültürün ve sosyal hayatın bir parçası olagelmıştır. Çok çeşitli anlamlar taşıyan bu sanat dalı kimi zaman kişilerin başarısını anlatmış, kimi zaman toplumun hafızasını tazelemiştir. Rönesans ve Barok dönemi, Avrupa'da heykelciliğin zirve noktası olmuştur. Türkiye'de yıkılan Osmanlı Devleti'nden farklı olarak, genel toplanma alanlarına Cumhuriyet fikrini yerleştirmek ve yeni bir sanat anlayışı oturtmak için ideolojik birer temsil olarak kullanılmıştır.

Atatürk çeşitli söylevlerinde İnönü ise birçok demecinde toplum hafızası için heykelin öneminden bahsetmiştir. Ancak tüm çalışmalara rağmen ülkemizde heykel hak ettiği ilgiyi görememekte, bazı kişi ve topluluklarca engellenmeye devam etmektedir.

Heykel bildiğimiz üzere objelerin üç boyutlu bir şekilde çeşitli malzemeler kullanılarak (mermer, kil, ahşap vb.) şekillendirilmesidir. Heykel, insan hayatında çok eskilerden çıkagelen bir üründür. Arkeolojik kazılardan elde edilen heykelcikler, gerçekten de heykelin hayatı anlamlandırmanın ve ileriki nesillere kültürel öğeleri taşımanın bir yolu olduğunu kanıtlar niteliktedir. Avrupa'da özellikle İtalya başta olmak üzere heykelcilik, Rönesans ve Barok döneminde zirve noktasına ulaşmıştır. Heykeller farklı ikonografik anlamlarda içerebilmektedir.

Demokrasi çağında önderler, düşüncelerin ve değerlerin hayata geçirilmiş hâlleri olarak, yanlarına aldıkları özgürlüğü, bağımsızlığı temsil eden simgelerle, meydana yukarıdan bakan yüksek bir kaide üzerinde, erkekliklerini, gençliklerini, atletik oluşlarını vurgulayan, muzaffer ve mesafeli bir duruşta, askeri, törensel ya da özenle seçilmiş giysiler içinde, heykelleştirilmiş ve idealleştirilmiş olarak kamuya sunulurlar. (Karaaslan, 2005)

Türkiye'de kurtuluş Savaşı sonrasında Anadolu'nun fiziksel olarak yeniden yapılandırılması, bayındırlık etkinliklerinin artırılması başta gelen programlarından biriydi. Avrupalı uzmanlar tarafından planlanan yeni bir kent anlayışı içinde meydanlar ve parklar kamusal yaşantının önemli buluşma ve toplanma yerleri olarak öngörülme ve bu çağdaş kent yaşamı anlayışı önemsenmeye başlıyordu.

"Cumhuriyet kentlerini Osmanlı kentlerinden ayıran bir özellik de belirlenen alanlarda gerçekleştirilen anıt heykel uygulamaları oldu. İktidar tarafından ideolojik bir araç olarak öngörülen ve kullanılan Cumhuriyet mimarisi ve sanatı, devleti rejimi temsil etme görevi üstlenmiş, Osmanlı İmparatorluğu'ndakinden farklı yeni bir kamusal alan yaratmayı tasarlamış ve gerçekleştirmiştir. Bu nedenle yaratılan yeni kent anlayışı içinde oluşturulan ve yeni bir işlev üstlenen hükümet konağı, Halkevi binaları, Gazi ilkokulları, adliye, defterdarlık gibi diğer cumhuriyet yönetimi yapıları ile Gazi ya da Cumhuriyet bulvarları üzerinde yer alan Cumhuriyet meydanları Atatürk heykelleri ile birlikte düşünülmüşlerdir. Kurulan yeni kent merkezleri, Osmanlı'nın ticari yapılanmanın çevresinde odaklanan merkezi dokusundan farklı olarak Türklüğün, ulus devlet anlayışının, çağdaşlığın ve laikliğin göstergesi haline dönüşmüştür. Atatürk heykelleri genellikle kentin bu yeni işlevinin merkezinde odaklanır ya da kamunun bir araya geleceği düşünülen meydan, cadde, park, müze, vb. alanlarda yer alır." (Kurtaslan Öztürk, 2005)

Türkiye'de "kamusal alanda sanat" öncelikle Cumhuriyet'in meydanlarını ve bu meydanlarda konumlanan Atatürk anıtlarını, heykellerini getiriyor aklı. Kamusal alan yaratma projesi, hükümetlerin ve yerel yönetimlerin ideolojik istekleri doğrultusunda düzenlenen, yönlendirilen ve giderleri büyük ölçüde devlet bütçesiyle karşılanan anıt heykellerle donatılmış meydanları tasarlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk, 1922'den başlayarak verdiği çeşitli söylevlerde öğretmene, sanata, ressam ve heykeltıraşlara görevler düştüğünü açıkça dile getirmiş; onlardan yaşanan Kurtuluş Savaşı'nı, bunun nedenlerini, uyar bir Türkiye'nin dünya üzerindeki varlığını tanımak istemeyenlere anlatmaları gerektiğini belirtmiştir. Dünyada uygarlaşmış, kentleşmiş, ilerlemiş, gelişmiş olmak isteyen ulusların mutlaka heykeltıraş yetiştirmeleri ve heykel yapmaları gerektiği üzerinde durmuştur. Heykele olan çekincenin din ile ilişkisine değinerek bu konudaki görüşlerini "Münevver ve dindar olan milletimiz terakkinin esbabından biri olan heykeltıraşlığı azami derecede ilerletecek ve memleketimizin her köşesi ecdadımızın ve bundan sonra yetişecek evlâtlarımızın hatıratını güzel heykellerle dünyaya ilân edecektir" sözleriyle açıklamıştır. İsmet İnönü de konuşmalarında sanata ve sanatın toplumsal açıdan önemine yer vermiştir.

YÜZYILIN İLK ÇEYREĞİNDE

Ahmet ENGİZ

Örneğin 1934 yılında Halkevlerinin ikinci yıldönümü dolayısıyla Ankara'da verdiği söylevde, Halkevlerinin en önemli konusunun güzel sanatlar olduğunu, yurttaşın eğitimi için sanatı anlaması, inanç duyması, sevip tüketmesi gerektiğini belirterek sanatçıdan ve sanattan toplumsal bir işlev beklediğini vurgulamıştır (Hızal, 1984).

Dönemin en önemli heykel uygulamaları 1951-1953 yılları arasında Anıtkabir'de gerçekleştirilmiştir. Hüseyin Anka Özkan, Nusret Suman, Zühtü Müritoğlu, İlhan Koman, Kenan Yontunç ve Hakkı Atamulu'dan oluşan heykeltıraş grubunun, Rudolf Belling'in denetiminde Anıtkabir'in giriş yolu, zafer alanı, şeref holü, anıta çıkan merdivenlerin iki yanındaki taş duvarlar, kuleler, söylev kürsüsü ve bayrak direği kaidesi olmak üzere değişik yüzey ve mekânlarda gerçekleştirdiği heykel ve kabartmalar, tören yolunun aslan heykelleri dışında, dönemin mimari/sanat ilişkilerine uygun olarak tasarlanan stilize rölyeflerdir.

Anıtkabir dahil birçok yapıda kullanılmış olan heykel ve rölyef çalışmaları bazı kesimler tarafından desteklense de heykelciliği hala putperestlik olarak gören yobaz bir kesim de vardı. Günümüzde hala daha bu tür örnekler görmekteyiz. Avrupa'nın dört bir yanı heykellerle rölyeflerle donatılıp, ihtişamlı bir şekilde tarihi, kültürel öğeler önümüze serilmişken, ülkemizde hala Atatürk heykelleri şuursuzca yıkılıp ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır.

Son olarak 13 Temmuz 2018'de Çukurova Belediye Binası önünde bir şahsın Atamızın heykeline baltayla saldırıp "Dinimizde putperestliğe yer yok" diyerek şuursuzca bir eylem gerçekleştirmeye çalışması gündemdedi. Bu gücü kimden aldığı, ya da düşüncesini hangi cemaatten(!) aldığı bir yana dursun, tek ve gerçek bir cevabımız var ki o da şudur: Bu heykel yıkılır başka bir tane yapılır baki olan atamıza olan sevgimiz, saygımız ve ilelebet sürecek bağlılığımızdır, zira fikirlere hiçbir kuvvet işlemez.

Kayıp, yitik, tahribata uğramış heykel hikayeleri çok ve uzun. Vandalizmden nasibini alan yalnızca Atatürk anıt/heykelleri değil, üç boyutlu hemen her türlü yapıt olmuştur. Öte yandan Atatürk imgesi, yalnızca yasayla korunduğu için değil, hangi siyasi görüşü benimserse benimsesin halk çoğunluğunun sevgi ve saygı duyduğu bir halk kahramanı, Türk büyüğü ve Cumhuriyet'in kurucusu olarak yarattığı saygınlık nedeniyle de toplumca korunmuştur. Türkiye'de resimden farklı olarak önce siyasilerin, sonra etkiledikleri kişilerin heykel altında buzağı arama refleksi, kitlelerin parti yeğlemelerine göre, yapıtın verdiği düşünülen siyasi ileti ile doğrudan ilgili görülmüş ve tepkilere neden olmuştur.

Birtakım akademik çevreler demokrasiye 'kötünün iyisi' adını vermektedir. Yani bir toplumun yönetiminin bireyleri temsil kapasitesinin en yüksek sayıldığı sistem. Bu 'demokrasi' kelimesinin kökeni ve tarihteki demokrasi geçmişi iki bin yıldan öncesine dayanır. İnsanlar o zamandan beri yaşadıkları şehir veya ülkeyi yönetecek/idare edecek kişi ya da grubu seçmektedirler.

İyisiyle kötüsüyle iki bin yıldan fazla zaman geçmiş ve bu sırada birçok yönetim şekli terk edilmiş, günümüze kadar 'kötünün iyisiyle' gelmişiz. Malum 'iki bin' yıl önce yönetime ve ilk demokrasi oylamalarına sadece belirli kriterlere uyan erkekler katılabiliyordu. Günümüzde ise yine belirli bazı kriterlere göre hem erkekler hem de kadınlar seçme ve seçilme hakkına sahipler. Evet, günümüzün uygulaması en ideal olanı. Peki, bu noktada durup elimizde ne var bir bakalım. Ülkemizi düşünecek olursak elimizde 80 milyon kadar insanımız var ve bu nüfusun neredeyse 60 milyonu oy kullanma hakkına sahip. Şimdi uzun uzun Sosyolojik analiz yapmaya gerek yok kısaca bu 60 milyon insanın birçok aidiyeti olduğundan bahsedelim. Yani birden fazla kimliğe sahipler, bunlar; A takımı veya B takımı taraftarı olmak, o veya bu dinden olmak ve benzeri aidiyetlerdir. Günümüzde öyle bir noktaya gelindi ki bu ve benzeri aidiyetler insanların bir diğerini ötekileştirmesi hatta nefret suçları işlenmesine neden olmaktadır. Siyaset, spor, sanat, edebiyat... gibi birçok alanda kutuplaştırılıyor insanımız. Bu aidiyetlerin manipüle edilmeleri sonucunda Cumhuriyetimizin 200. yılını yaşayacağı sırada dünyada olacak olan insanlarımızın diğer toplumlar karşısında bilgi üretimi, sanat, teknoloji ve bilim gibi alanlarda tüketici konumunda olmalarına sebep olacak gibi görünüyor. Ama heyecan yapmaya gerek yok tıpkı Cumhuriyetimizin ilk yıllarındaki gibi üretebilen bir ülke olacağımız yani cumhuriyet ayarlarına döneceğimiz aydınlık günler yakın. Çünkü bu ülkeden bilimin yolunu terk edenlere rağmen birçok alanda başarılı insanımız çıkıyor. Şu son bir iki cümlem bazılarınıza umut tazelemek için yazılmış gibi gelebilir ama göreceksiniz. (Belki de bunu kendi başarınızla diğerlerine siz göstereceksiniz.)

Daha fazla uzatmadan az sonra söyleyeceklerim yanlış anlaşılmaya müsait olabilir, lütfen amacımın kötü olmadığını dikkate alınız. Eğer on milyonlarca insana seçme hakkı veriyorsak ve bu insanlara ellerindeki bu değerli hakkın ne anlama geldiğini hala 21. yüzyılın neredeyse ilk çeyreğini bitirmeye yaklaşmışken anlatamamışsak burada durup düşünmeye ihtiyacımız var. Göstermelik, düşünüyormuş gibi yapmamalıyız.

Ülkemiz birçok alanda tamiri uzun yıllar alacak sorunlara sahiptir. Seçme hakkının suistimalinin ilerleyen zamanlarda ne gibi perişanlıklar getirebileceğini öğrenememişse seçmen (öğretilenememişse de denebilir) şöyle diyaloglar yaşayacağınız kitleler ülkenin kaderini belirler:

+Efendim Kıbrıs nerededir?

-Karadeniz'de.

+Emin misiniz?

-Ben askerliği orada yaptım.

Gelin birlikte 'demokrasi' ve onun birtakım çevrelerce kullanışlılığını Celal Şengör'ün bir kitabındaki yazısına göz atarak değerlendirmeye çalışalım. Celal Bey bir seyahati sırasında Al Gore'un Uygunsuz Gerçek isimli kitabını okumuş ve daha sonra ailesi ile birlikte aynı isimli filmi izlemiştir. Sonrasında filmin onu daha çok etkilediğini belirtir. Bana göre filmin daha etkileyici gelmesinin nedeni bu kitap ve filmde işlenen konudur: küresel ısınma, ülke yönetimlerinin konuya dair tutumları, ilerleyen yıllarda gerçekleşecek zorunlu göçler... Film daha etkileyici olacaktır çünkü bu gibi konuları Celal Bey'in bilgi düzeyindeki insanlardan ziyade topluma en iyi seyir yolu ile anlatabilirsiniz. Kitaplardaki birtakım istatistiki bilgiler, betimlemeler... Bunlarla bir yere kadar gidebilirsiniz sonrasını katırlarla gitmelisiniz. Katır olarak da seyir imkanlarını kullanmanız gerekir. Kitaba geri dönecek olursak devamında:

Filmde, Al Gore, öğrendiklerinden derin bir şekilde etkilenmiş olan ve bu nedenle sağlam kaynakları kullanarak bilgisini sürekli arttıran iyi tahsilli bir insan imajı sunuyor. Bu insan Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir seçim sahtekarlığı sonucu aslında kazanmış olduğu başkanlık seçimini kaybetmiş, düzgün bir insan. Bahis konusu sahtekarlıkla seçimi kazanmış gösterilen kişi ise, tam anlamıyla bir zır cahil olduğunu kanıtlamış, yobaz, belirli menfaat gruplarının oyuncağı olan bir kişi. Bu kişi yüzünden yalnızca Irak'ta yüzbinlerce insan yaşamını kaybetti, bir ülkenin alt yapısı tamir edilemeyecek kadar çöktü ve bölgede barıştırılmaları çok uzun zamana ve büyük çabalara mal olacak derin düşmanlıkların ayırdığı gruplar ortaya çıktı. Bir neslin psikolojik yapısı perişan edildi, insan aklına ve gelişmeye olan inanç imha oldu (Şengör, A.M. Celal, Bir Toplum Nasıl İntihar Eder? Ka Kitap, s.92, 2016).

Yazının devamında Celal Bey kısaca Kyoto Antlaşması'nı imzalamayan iki ülkeden bahsedildiğini aktarıyor: ABD ve Avustralya. Sonrasında da yine aynı antlaşmayı imzalamayıp Avustralya'nın dört katı nüfusa sahip olan uygar Türkiye'nin ise Al Gore'un aklına bile gelmediğinden bahseder. Gelin Al Gore neden 21. yüzyılın tırnak içinde uygar ülkelerinden Türkiye'yi takmamış bir bakalım.

Niçin biliyor musunuz, sevgili yurttaşlarım? Çünkü bizi Bay Gore doğduğundan beri, insan uygarlığından nasibini alamamış bilgisiz kişiler yönetiyor. Her yeni hükümetle biraz daha dünyanın alay konusu ve şamar oğlanı oluyoruz; Atatürk'ün bize bahsettiği dünyayı hayran bırakan Türki imajının yerine tekrar Osmanlı'nın hasta adam imajı geliyor. Bunun tek nedeni cehalettir. Cumhuriyet Gazetesi'nin verdiği 'Tehlikenin Farkında mısınız?' reklamında bahis konusu olan temel tehlike işte bu cehalet ve onun temsilcileridir. Ben de sizden tehlikenin farkında olmanızı istirham ediyorum: Benimki bir reklam değil, ömrünü üzerinde yaşadığımız gezegenimizi anlamaya adanmış bir bilim insanının ikazıdır. Deprem, sel, heyelan, kuraklık, tuzlanma ve daha nice doğa felaketiyle ancak doğa bilimlerini anlamış kişiler mücadele edip sizi ve çocuklarınızı koruyabilir: Modern biyolojinin temeli olan Darwin Kuramını ateistlerin inancı sanan zır cahiller değil (a.g.e s. 92-93).

E yani? İnsanlar hangi dünya görüşüne sahip olurlarsa olsunlar (istisnalar hariç) hepsi iyi bir devlet yönetimi, güzel bir iş, uluslararası alanda saygınlık, çocuğuna iyi bir gelecek ve benzeri güzel amaçlarla yaşamak isterler. Aslında kendi dini görüşlerinin ya da benzeri aidiyetlerinin bir başkası tarafından gasp edilip ülkelerinin uçuruma sürüklenmesini elbette kimse istemez. Kıbrıs'ın Karadeniz'de olduğunu söyleyip karşı taraf ısrar edince cevap olarak 'Ben askerliği orada yaptım.' Demesinin komik ya da üzücü bir tarafı yoktur. Eğer sorunuza böyle bir cevap alıyorsanız dönüp hesap sormanız gereken kişi kim peki? Demokrasi mi? Seçmen mi? Politikacı mı? Ağzılarda sakız olmuş 'Sistem' mi? mi? (Burayı da siz doldurun.)

Gelin birlikte Olacak O Kadar programının 'Zaman Makinesi' skesine bir göz atalım. Skeç bir bilim insanının (Levent Kırca) zaman makinesini nihayet icat etmesiyle başlar ve yardımcısı ile birlikte geçmişe, yani Türkiye siyasi hayatına dahil olmuş isimlerin çocukluk yıllarına giderler. Geleceğin siyasilerini çocuk yaşta manipüle edip siyasete katılmayacaklarını garantileyen bilimci ve yardımcısı skecin çekildiği yıla, 1998'e geri dönerler. Fakat zaman makinesini icat ettiklerine pişman olurlar çünkü geçmişini manipüle edip geldikleri 1998 yılı Türkiye'sinde hiçbir şey değişmemiştir.

Tercihlerinizden siz sorumlusunuzdur. Yaptığınız bir hatanın cezasını hemen ya da aradan zaman geçtikten sonra çekersiniz, hesap burada kapanır. Peki ya sizin yüzünüzden sonraki nesillerin çekeceği acılar?

EKO-FEMİNİZM

Buse MIZRAK

Ekofeminizm; 1970'lerde kadın ve çevre kavramlarının daha da önemsendiği zamanlar Françoise d'Eaubonne tarafından kadınların dünyayı kurtarmak için önderlik edeceği ekolojik devrimlerin adı olarak ortaya çıkmıştır.

İşin aslına bakarsak Sanayi Devrim'inden ve sanayileşmenin etkisinden sonra kirlenen ve önemini kaybeden doğa 'ya kadınlar kendilerince eşlik ediyor ve bu önemini kaybeden doğa-kadın benzeşiminden ekofeminizm akımı doğuyor. Oldukça sarsıcı ve hareketli olan bu dönemlerde yükseköğrenim gören kadın sayısının artmasıyla birlikte kadın ve erkek arasında ki eşitsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan feminist düşüncenin yayılma hızı artmış ve feminist düşünce daha çok kitleye ulaşmıştır.

Sanayi devrimi gibi birçok etkenden sonra II. Dünya Savaşı sonrası nüfus artışı ile endüstriyel ürün, nükleer silah ve enerji kullanımının artması ve akabinde doğal yaşamın üzerinde ki baskılanma sonucu; kadınlar kendilerini doğa ile bağdaştırmışlardır. Arasında ki çok açık fark ise doğa 'ya yapılan bu zulmün sebebi insanoğlunun kendini yeryüzünün efendisi sayması iken kadınların üzerlerinde hissettiği zulmün sebebi ise; ataerkil geleneğinin hakim olduğu toplumda yaşamaktır.

Ekofeminizm; ekoloji biliminin ve feminizm akımının birleşimi olarak ortaya çıkan bir sentez olsa da sadece bu iki bilim ve akımın yanyana getirilmesinden ibaret değildir. Ekofeminizme göre toplumsal cinsiyet bağları çevresel sorunların ortaya çıkmasında oldukça etkindir. Öncelikle kadınların erkeklere nazaran biyolojik bünyelerinin bazı çevresel sorunlarına karşı daha savunmasız olduğu için kadınlar çevre sorunlarında bazı durumlarda daha fazla etkilenmektedir. Elbette maddi geliri müsait olmayan kadınlarda ise bu etkilenmeler çok daha fazla boy göstermektedir.

Kadınları bu derece ilgilendiren ve harekete geçiren akımın elbette eylemsel boyutu da vardır. İlk ekofeminizm eylem 1970'lerde ağaçları ve doğayı korumaya çalışan Hintli köylü kadınların ağaçlara sarılma hareketidir. "Chipko hareketi" olarak da bilinen ağaca sarılma sembolizminin tarihi 1730'lu yıllara kadar gitmektedir. Bu tarihte kralın adamlarının kutsal saydıkları ağaçları kesmelerine engel olmak için bir grup Hintli din adamı ağaçlara sarılır. O günden sonra bu eylem tüm dünyada çevreye duyarlı insanlar tarafından bir simge olarak kullanılır. Bu doğrultuda dikkat çekici bir olay yine Hindistan'da meydana gelmiş, Hintli çevreci ve küreselleşme karşıtı olan Vandana Shiva Hintli kadınları Chipko hareketine yönlendirerek küresel GDO şirketlerine karşı zafer kazanmalarını sağlamıştır.

Bunun gibi eylemsel hareketlerden sonra günümüze oldukça yakın tarihte gerçekleşen doğa mücadelesine; Sinop'un Gerze ilçesinde ki termik santralin kurulmasını engellemek isteyen, Soma'nın Yırca Mahallesinde zeytin ağaçlarını korumaya çalışan ya da Rize'de Hes'lere karşı duran köylü kadınlarımız da örneklerdir.

Doğa'nın üretken yapısından esinlenerek "kadın"ın doğa ile olan bütünlüğünü oluşturan bu akım, aslında hepimize fark etmeden "direnen, değerlerini koruyan, mücadelecisi ve esintilere rağmen dik duran" doğa ve bu tanımlara kendini bir o kadar ait hissedenden "kadın"ı tanıtırdu.

Hangi ad, eylem ile meydana gelirse gelsin, kadını, doğayı, özgür ve hür olmayı her daim ilke edinen ve bu amaçla yola çıkan binlerce kadınıma selam olsun!

SANAT EĞİTİMİNİN BİREYLERE KATKISI

Ayşe DEMİRALP

Eğitim, bireyin yaşantısında kendini geliştirip sosyal hayata uyum sağlayabilmesi için bir gerekliliktir. Bunun bir kolu olarak sanat eğitimi de önemli bir yer tutar. Öncelikle sanat kavramına bakacak olursak, bireyin yaşamının hemen hemen her anında onun ayrılmaz bir parçasıdır denebilir. Çünkü insanlar her nereye bakarlarsa baksınlar, "Sanat" ve "Tasarım" öğelerini somut bir şekilde görebilirler. Sanat biçimleri ve Tasarım ürünleri insanların kullandıkları tabakta, elbiselerinde, ev tekstili ürünlerinde, mobilyalarında bile görülür. Bu durum sanatın aslında ne kadar hayatın içinde ve ne kadar gerekli olması gerektiğini açık açık gösterir. Bireyin estetik doygunluk kazanması süreci tüm kesimlerde aynı değildir. Yönelimli bireyler daha çabuk kavrarlar, diğer bireylerin öğrenme süreci daha uzundur. Birey estetik tavır alırken hayal dünyasına dalar, ruhunu dinlendirir, farklı düşünür, gördüğü bir eserde kendinden bir şeyler bulur, benimser, onunla özdeşleşir. Doğal olarak bireyin sanatsal tercihleri onun kişilik özelliklerini de yansıtır. Sanatı bir anlamda kaçış, kurtuluş noktası olarak görmeye başlar. Bireye estetik haz verir, hobi edinmeyi ve yeri geldiğinde yaşamdan ders çıkarmayı sağlar. Sanatın herhangi bir dalıyla uğraşan kimseler, gerek tarih ve alt kolu olarak sanat tarihi bilgileri, sosyolojik, felsefi ve mitolojik bilgilerinin yanı sıra bir çok bilgisini karşısındaki kişilere kendi karakteristik aktarma güçleri ile beraber karşısındaki insanlara aktarırlar ve bundan haz alırlar.

Sanat eğitimi, bireyin hayata bakış açısını değiştirir. Hayatı olduğundan daha çok anlamlandıran bireyler, dünyada canlı cansız her şeye değer verir, saygı gösterir. Diğer insanlardan farklı olarak sanat eğitimi alan insanlar, geleneksel öğelere, milli öğelere, toplumsal öğelere karşı daha duyarlı olurlar. Özellikle sanat eğitimi çocuk yaştan itibaren alınmaya başlanırsa, sağlam temelli, karakterli, kültürlü bireyler edinilir. Gelişmiş ülkelerde sanatın her dalına ayrı bir önem verilmeyle birlikte ülkemizde gereksiz bir alan görülmekte ve çocukları belirli alanlara, belirli kalıplaşmış mesleklere yönlendirme durumu görülmektedir. Ve yetişen bu nesiller mesleklerini sevmeyen, sürekli farklı arayışlara yönelen bireyleri oluşturmuştur. Sanat eğitimine yönlendirilememiş, istenmemiş bir çok birey var günümüzde. Çoğu mühendis olsun, doktor olsun, avukat olsun, okusun meslek sahibi olsun bize baksın anlayışıyla yetiştirilmiş ne yazık ki...

Sanat yetenek, istek, azim, çok çalışma ile gerçekleşir. Sanat dünyayı güzelleştirir, özel kılar, sanatçı ise bunu göz önüne serer, belirginleştirir. Sanat eğitiminin gerekliliğini ve gereken önemin verilmesi gerektiğini düşünen kesim, yaşanan dönemin yönetimindeki siyasetçilere, yöneticilerine de bağlıdır. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün "Güzel Sanatlarda muvaffak olmak, bütün inkılaplarda başarıya ulaşmak demektir. Güzel Sanatlarda muvaffak olmayan milletler ne yazık ki, medeniyet alanında yüksek insanlık sıfatıyla yer almaktan ilelebet mahrum kalacaklardır." sözünden anlayacağımız üzere sanat eğitimi kesinlikle bir gerekliliktir. Sanat eğitimiyle yetenek sonradan kazanılabilmektedir. Birey eğitim sürecinde geliştiğinin farkına varacaktır.

Kendimden örnek verecek olursam, yıllarca aşırı verimsiz sanat eğitimleri aldım çünkü bu alanda hiç isteğim yoktu. Aldığımız eğitimin kalitesi sorgulanabilecek kadar kötüydü. Daha sonra aslında sanata eğimli biri olduğumu keşfettim ve resim yapmaya yöneldim. Yönelimim olduğu için daha çabuk gelişme imkanım oldu. Şimdi ise Sanat eğitimcisi adayım. Ve diliyorum ki sanat ve sanat eğitiminin daha çok önemsendiği, geliştiği, yaygınlaştığı dönemleri görürüz.

ANILARLA ATATÜRK

Bir gün de Mustafa Kemal, galiba Avusturyalı bir gazeteci ile görüştüğü sırada (22 Eylül 1923) "Cumhuriyet" kelimesini ağızdan kaçırmaya üzerine Meclisin ve İstanbul gazetecilerinin yüreği oynamıştır. Meclis Reisinin küçük odasına koşuşan birtakım milletvekilleri Mustafa Kemal'in bu "dil sürçünü" düzeltmesini istemişlerdir.

Yine bu küçük odada geçen bir konuşmayı 11 Eylül 1923 tarihli notlarım arasında saklamışım. Konuşmanın rejim meselesine temas eden kısmını buraya alıyorum.

Mustafa Kemal Paşa, parti toplantısının kaçta olduğunu sordu. Üçte idi.

-Bana birde olduğunu söylediler, onun için erken geldim, dedi.

Odasına giderken bizi de davet etti. Mebus olmakla beraber hâlâ yaverliğini yapan eski zabıtlardan (subaylardan) biri fırka nizamnamesinin son şeklini getirdi. Nizamname bugün bütün mebuslar tarafından birer birer imzalanacaktı.

Biraz sonra cebinden nizamnamenin bir nüshasını çıkardı. Sahife açığına yazdığı Fransızca bir cümleyi okudu. Bu, Fransız Cumhuriyeti'nin "bir ve gayr-i kabil-i tecezzi (bölünmez)" olduğunu söyleyen cümle idi.

-Dün akşam, Fransız ihtilâl tarihini gözden geçirdiğim vakit not etmiştim, dedi ve sildi.

Bir سوالım üzerine Kanun-i Esasi tâdilâtı meselesine geçtik. Biraz önce içeriye giren Yunus Nadi'de (Abaloğlu) aramızda idi.

Gazi dedi ki:

-Cumhuriyet ne demektir? Kamusa (sözlüğe) baktım, "chose publique" kelimeleriyle tercüme edilmiştir. Bizde manası ne olmalı?

Gazi'nin, sözü hangi bahis üstüne getirmek istediği belli idi. Kanun-i Esasi'de hükümet şeklini açıkça göstermek sırası geldiğini söyleyen Sabri Bey (Toprak):

-Mesele bugünkü vaziyetin ifade edilmesinden ibarettir, dedi.

Gazi:

-Ben projeyi gördüm, çok eksik yerleri var. Bu hafta kendim uğraşacağım. Sonra bazı arkadaşlarla hususî müzakerede bulunuruz ve Fırkaya (partiye) getiririz, dedi.

Yunus Nadi:

-Bunu en kuvvetli zamanımızda yapmalıyız.

Gazi kalemini masaya vurarak:

-En kuvvetli zamanımız bugündür, dedi.

Sonra yeni Kanun-i Esasi'nin kendi niyetine göre ilk maddesini okudu:

"Türkiye Cumhuriyet usulü ile idare olunur bir halk devletidir."

Nihayet yakında Cumhuriyetin ilân olunacağını Mecliste Mustafa Kemal Paşa'nın ağızdan işitiyorduk. Haber ağızdan ağza yayılarak, Mecliste herkes şüpheden kurtulacaktı. Acaba, böyle bir havadisi ölüm haberi gibi bekleyenler, harekete geçecek miydi?

Aramızdan biri sordu:

-Reisicumhur olduktan sonra gene Halk Fırkası'nın reisi kalacak mısınız?

Gazi gülümseyerek:

-Aramızda öyle! dedi.

Reisicumhurluk müddeti üzerinde konuştuk. Onun fikrince Reisicumhur, Büyük Millet Meclisi'nin de reisidir. Dört sene, yedi sene bahisleri geçti.

Bir gayretkeş:

-Kayd-ı hayat (yaşadıkça) şartıyla da olabilir, dedi.

Gazi sert bir tavırla bunu reddetti.

Bir arkadaş, fesih hakkı meselesini açtı:

-Vakia (gerçi) şimdiki Meclis için düşünülecek bir şey yok. Sizin hükümetleriniz daima ekseriyet (çoğunluk) bulabilir. Fakat fırkalar (partiler) çoğalınca hükümeteşizlik tehlikeleri de baş gösterebilir. Buna ne çare düşünüyorsunuz?

-Millet Meclisi, kendi kendini feshedebilir.

Bu cevap emniyet verecek gibi değildi. Arkadaşların ortaya sürdüğü fikirler, şöyle hülâsa olunabilir: Cumhuriyeti Fransa'daki şekli ile almak arzusunda olanlar, bu hakkı Reisicumhura ve hükümete bırakmak teklifinde bulundular. Eski ittihatçı Sabri Bey (Toprak), fesih hakkının Meşrutiyet devrinde iki defa suiistimal edildiğini hatırlatarak, ihtiyatlı olmayı tavsiye etti.

Bir arkadaş:

-Acaba fesih hakkı şartlarını son derece kayıtlamak, meselâ, Reisicumhur ve hükümetin, bu hakkı ancak fırkalar (partiler) arasındaki nispetşizlik anarşiyeye vardığı zaman kullanılması daha doğru değil mi? dedi.

Gazi:

-Millete müracaat eder, referandum yaparız, cevabını verdi.

Arkadaşlar bu usulün karışıklığını ve sebep olabileceği buhranları öne sürdüler. Münakaşa gene kendisinin bulunduğu şöyle bir formül üstünde karar kıldı:

"Reisicumhur ve hükümet, Millet Meclisi ifa-yı vazife (görev yapma) imkansızlığında kaldığı vakit, yeni intibahat (seçimler) icra ettirmek (yaptırmak) hakkını haizdir (hakkına sahiptir)."

"Çankaya Atatürk Devri Hatıraları"
Dünya Gazetesi 10 - 11 Mayıs 1952

AHMET TANER KIŞLALI'NIN KALEMİNDEN...

19 Eylül 1997 Cumhuriyet

CHP 74. kuruluş yıl dönümünü kutladı.

Tabanının büyük çoğunluğu, Kemalizme olan inancıyla... İçindeki numaracı cumhuriyetçi küçük azınlık, koşulların giderek Kemalizme güç kattığını görmenin verdiği iç ezikliği ve üzüntü ile... Önderlik düzeyinde de... "Ha Kemalizim ha başka bir şey, fark etmez" umursamazlığıyla.

Oysa CHP'nin tarihsel işlevini anımsamanın şimdi tam zamanı.

Eğer parti, şimdi can simidi olarak Atatürk'e sarılmışsa Atatürk'ün bu partiyi kurarken ondan ne beklediği açık seçik anlaşılmasının da tam zamanı.

Önümde "Aydınlanma 1923" dergisinin son sayısı duruyor.

Bir avuç gencin inanaç ve inatla çıkarmayı dürdürdüğü dergi giderek gelişmiş içeriğiyle ve bütünüyle, 1923'lerin aydınlığını 2000'lere taşıyacak bir konuma yükselmiştir.

Başlığın hemen altında şunlar yazılı "Bağımsız Kemalist Düşün Dergisi". Baş yazı -tek sözcük bile eklemeyen- Atatürk'ten alınmış. Halk Partisini anlatıyor...

AHMET TANER KIŞLALI

1939 yılında Zile'de doğdu. Kabataş Lisesi'nden sonra Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'ni bitirdi. Paris Üniversitesi'nde Anayasa Hukuku ve Siyaset Bilimi dalında doktora yaptı. 1972 yılında doçent oldu.

1977 yılında CHP listesinden İzmir milletvekili seçildi. 1978'de

Bülent Ecevit hükümetinde kültür bakanı olarak yer aldı. 12 Eylül sonrasında üniversiteye dönerek 1988'de profesörlüğe yükseldi. Uzun süre Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde Siyaset Bilimi dersleri veren Kışlalı, Nokta dergisi ve Cumhuriyet gazetesinde köşe yazıları yazdı.

21 Ekim 1999'da, Ankara'daki evinin önünde otomobiline bomba konularak katledildi. Soruşturmada henüz bir sonuca ulaşılamadı.

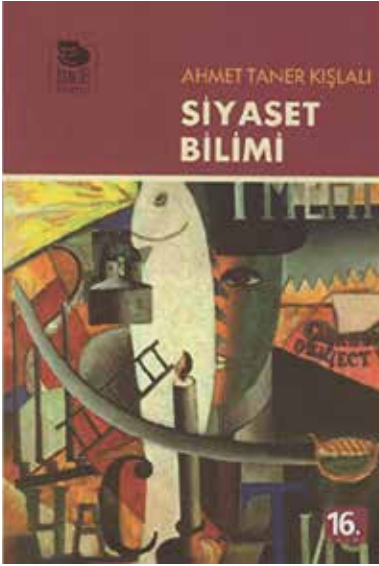
90'lı yılların sonlarında öldürülen Atatürkçü aydınlarımızdan

Ahmet Taner Kışlalı. Kendisinden önce pek çok arkadaşını bağımsız bir Türkiye uğrunda yitirdikten sonra bile asla susmamış; yanlış yapanın kim olduğuna bakmadan, herkesi ve her kurumu eleştirmiştir. Günümüzde hala sürmekte olan sorunları Atatürkçü bir bakış açısıyla inceleyip çözümlenmiş ve onlara çözüm önerileri sunmuştur. Şanslıyız ki aydınlık düşüncelerini bizlere ulaştıracak zamanı bulabilmiş.

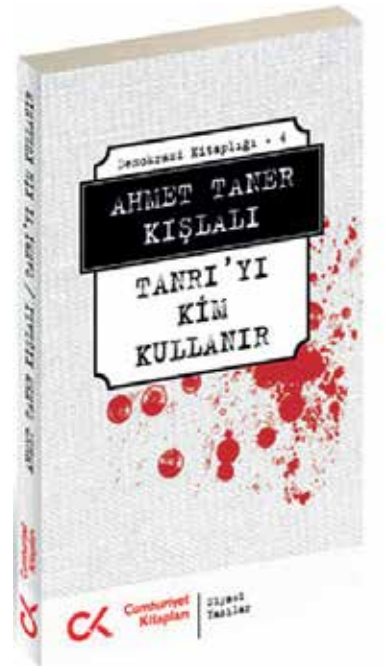
SIYASET BİLİMİ

Kışlalı, bu kitabında kimimize oldukça sıkıcı gelen siyaset bilimini akıcı bir dille işleyip konuyu halk diline indirgemeyi başarmış. Ancak kitap, buna karşın pek çok üniversite de derslere yardımcı kitap olarak önerilmeyi sürdürüyor. Kitapta günlük yaşantımıza iyiden iyiye işlemiş olan siyasetin aslında toplumsal bilimlerin bir dalı olduğunu bizlere hatırlatıyor; ve bu bilimin kuramından uygulamasına dek pek çok örneğe yer veriliyor. Özellikle kitabın sonraki baskılarında eklenen "Terörün Sosyolojisi" ölümü, günümüzün en önemli sorunlarından birine ışık tutuyor.

TANRI'YI KİM KULLANIR

Ahmet Taner Kışlalı'nın Cumhuriyet gazetesindeki köşe yazılarından derlenen kitap, bize Kışlalı'nın hemen her konudaki düşüncelerini özetler nitelikte. Hem o gün yaşanan olayların tutarlı yorumlarını hem de daha o günlerden günümüze uzanan yazıları bir araya toplanmış. Özellikle başkanlık sistemi ve Fetullah Gülen ile ilgili yorumları, yakın geçmişte yaşadıklarımızı düşününce kendisinin ne kadar ileri görüşlü ve gerçekçi bir kimse olduğunu ortaya koyuyor. Kitabın son sayfasına, kendisinin Cumhuriyet gazetesindeki ölüm haberi yerleştirilmiş. Özgürlük ve kararlılık kokan sayfaların ardından, cesaretinin böyle taçlandırıldığını gördüğümüzde duygulanmamak elde değil.

ATATÜRK'E SALDIRMANIN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ

Eser Kışlalı'nın 8 Mart 1922 yılında yazdığı Mustafa Kemal'e Saldırmanın Dayanılmaz Hafifliği başlıklı köşe yazısından esinlenerek adlandırılmış. Neden eserin adının kitabın esin kaynağı olan köşe yazısından farklı olduğunu ise Kışlalı şu cümleler ile açıklıyor; Benim için, ikisi arasında yapay bir ayırım söz konusu değil. Yazarken ya da konuşurken hangisi dilimin ya da kalemimin ucuna gelirse, onu kullanırım. Ama son zamanlarda, sağda ve soldaki 'gerici'lerin 'Atatürk' adına gösterdikleri tepki bende bir karşı tepki doğurdu. Kitap 4 bölümde derlenmiş ve her biri "Kemalizm, Sosyal Demokrasi, Güneydoğu Sorunu, Kültür, Siyaset ve Ordu" üzerine geçmişten günümüze ışık tutan köşe yazılarından oluşuyor.

KEMALİZM LAİKLİK ve DEMOKRASİ

Ahmet Taner Kışlalı'nın Atatürk'e Saldırmanın Dayanılmaz Hafifliği kitabının 'Kemalizm Üzerine' olan bölümünün daha geniş ele alındığı ve devamı niteliğinde olan eserde Atatürkçülük yapıyorum sanarak Atatürk'e ihanet edenlerden bahseden birçok yazısı mevcut. Kemalizm'i madde madde Kemalizm'in ilkelerle, gençlikle, orduyla, kadınla ilişkilerini işlemiş olması Kemalizm'i öğrenmeye çalışan biz gençler için değerli bir hazine niteliğindedir.

Ey Türk'ün büyük Ata'sı !

İstiklâl ve Cumhuriyetimizi korumak gerektiği zaman, içinde bulunacağımız durumlar ve şartlar ne olursa olsun, kudret ve cesaretimizi damarlarımızdaki asil kandan alarak, bütün engelleri aşip her güçlüğü yenmek azmindeyiz.

Türk gençliği olarak özgürlüğün, bağımsızlığın, egemenliğin, cumhuriyet ve devrimlerin yılmaz bekçileriyiz. Her zaman, her yerde ve her durumda Atatürk ilkelerinden ayrılmayacağımıza, çağdaş uygarlığa geçmek için bütün zorlukları yeneceğimize, namus ve şeref sözü verir, kendimizi büyük Türk ulusuna adarız.

Atatürk Gençliği

